

Yeni Nesil Bir Turizm Ürünü Olarak Yaratıcı Turizm**Creative Tourism As A Product Of New Generation Tourism**Yasemin ASİLTÜRK OKUTAN¹ ¹Atatürk Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Bilim Dalı Doktora Öğrencisi, Erzurum, Türkiye**ÖZET**

Dünyada meydana gelen ekonomik, teknolojik, sosyal ve siyasal bütün gelişmeler turizm sektöründe de değişikliğe sebep olmuş yeni tüketim kalıpları meydana gelmesini sağlamıştır. Turizm sektörünün gelişmesinde de yaratıcılık giderek önemli olmaktadır. Çünkü destinasyonlar arasındaki rekabetin büyümesi, kendilerini bir adım daha önde tutmak için farklı ve yaratıcı stratejiler geliştirmek zorunda bırakmıştır. Bunların en önemlisi yaratıcı turizmdir.

Özgün bir turizm çeşidi olan yaratıcı turizm turistlerin kendilerini gittikleri yörenin halkı gibi hissetmelerini o yöreye ait yaşam biçimlerini kültürel aktivitelerini bizzat yaparak haz duymalarını sağlar. Bu sebeple yaratıcı turizm, bu tür etkinliklere yönelik öğrenme faaliyetlerini deneyim kazanarak gerçekleştirmeye yöneliktir. Yapısal ve içerik olarak diğer turizm türlerinden farklı olan yaratıcı turizm turistlerin farklı kültürleri tanımasını, farklı destinasyonların kültürel faaliyetlerini yaşayarak keşfetmelerini ve öğrenmelerini sağlayan yeni bir turizm ürünüdür. Bu çalışmanın amacı, son yıllarda oldukça popüler olan yaratıcı turizm kavramını açıklamak ve tanıtmaktır. Bu sebeple çalışmada yaratıcılık, yaratıcı turizm, yaratıcı turist kavramları açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılık, Yaratıcı Turizm, Yaratıcı Turist**ABSTRACT**

All the economic, technological, social and political developments that have taken place in the world have caused changes in the tourism sector and led to the emergence of new consumption patterns. Creativity is becoming increasingly important in the development of the tourism sector. Because the growing competition between destinations has forced them to develop different and creative strategies to keep them one step ahead. The most important of these is creative tourism.

Creative tourism, which is a unique type of tourism, enables the tourists to feel like the people of the region they go to, and to enjoy the lifestyle of that region by doing their cultural activities. For this reason, creative tourism aims to realize learning activities for such activities by gaining experience. Creative tourism, which is different from other types of tourism in terms of structure and content, is a new tourism product that enables tourists to learn about different cultures, to discover and learn the cultural activities of different destinations. The aim of this study is to explain and introduce the concept of creative tourism, which has been very popular in recent years. For this reason, the concepts of creativity, creative tourism, and creative tourists are tried to be explained in this study.

Keywords: Creativity, Creative Tourism, Creative Tourist.**1. GİRİŞ**

Dünyada meydana gelen ekonomik, teknolojik, sosyal ve siyasal bütün gelişmeler turizm sektöründe de değişikliğe sebep olmuş yeni tüketim kalıpları meydana gelmesini sağlamıştır. Buna göre; turizmin birinci kuşağında insanların dinlenme ve boş zaman değerlendirme ihtiyaçlarına yönelik deniz-kum-güneş turizmi, ikinci kuşağında daha çok tarihi ve kültürel turları kapsayan kültür turizmi yer almaktadır. Üçüncü kuşak turizm de ise turistlerin ilgisine yönelik destinasyonların yaratıcı unsurlarını tanıtmaya ve geliştirmeye dayanan yaratıcı turizm yer almaktadır (Chairatana, 2012:2).

Son yıllarda yaşanan gelişmeler doğrultusunda destinasyonlar arasındaki rekabet büyüdükçe her destinasyon kendi farkını ortaya koymak ve diğerlerinden öne geçmek için yeni stratejiler geliştirmektedir. Bunlardan biri de yaratıcı turizmdir. Yaratıcılık turizmin gelişmesi için her geçen gün daha da önemli bir hale gelmektedir. Yaratıcı turizm kavramı, bir destinasyon yerine özel karakteristik özelliklerin, tarihi ve kültürel mirasın turistler tarafından katılarak öğrenilmesini, deneyimler kazanılmasını ifade eder (Aşık, 2018).

Yaratıcı turizm, turistlerin kendilerini gittikleri şehir, kasaba ya da köylerin halkı gibi hissetmelerini, oraya özgü yaşam şekillerini bizzat yaşayarak öğrenmelerini ve bundan keyif almalarını sağlar. Turistlerin insanlarla daha fazla etkileşim içinde olmasını sağlayan yaratıcı turizmde yaşayan kültüre aktif olarak katılmayı sağlayarak duygusal, sosyal, psikolojik ve eğitsel anlamda faydalar sağlamaktadır.

Aslına bakıldığında kültür turizminin uzantısı olarak ortaya çıkan yaratıcı turizm dikkatleri üzerine çekerek üzerinde oldukça çok konuşulan bir konu haline gelmiştir (Richards and Wilson, 2008; Richards, 2011:1225). Yapısal ve içerik olarak diğer turizm türlerinden farklı olan yaratıcı turizm turistlerin farklı kültürleri

tanımlarını, farklı destinasyonların kültürel faaliyetlerini yaşayarak keşfetmelerini ve öğrenmelerini sağlayan yeni bir turizm ürünüdür.

Son yüzyılın en önemli turizm çeşitlerinden bir olacağı düşünülen yaratıcı turizm, zengin bir tarihe ve kültürel mirasa, eşsiz gelenek ve göreneklere sahip olan ülkemizde de geliştirilebilir bir turizm şekli olmuştur.

2. YARATICILIK KAVRAMI

İnsanlık tarihine göz attığımızda yapılan her buluşla farklı şekillenmeler olduğunu görürüz. İnsanlar var oldukları andan itibaren sayısız keşifler yapmış ve bu keşifleri kendilerine yarar sağlayacak ve hayatlarını kolaylaştıracak hale getirmişlerdir. Yaratıcılık, keşfetmenin aksine daha bilinçli çabaların sonucu ortaya çıkmakta ve daha bilişsel bir süreci ifade etmektedir (Simon, 1983:4569-4571). Bir şeyin yaratıcı olması onun başkaları tarafından orijinal bulunması, yeni, değerli ve ilgi çekici olmasıyla bağlantılıdır (Hayes,1989:135).

Yaratıcılık eğitim, sanat, ekonomi, işletme gibi birçok alanda farklı biçimlerde incelenebilir olsa da yaratıcılığın özünde “orijinal” ve “kullanışlı” ifadesinin olması hepsi için hemfikir olunan bir noktadır. Orijinallik, yaratıcılık için olmazsa olmaz bir önkoşul olsa dahi tek başına yeterli olmamaktadır. Çünkü orijinal fikirlerin her şeyden önce etkili ve kullanılabilir olması da gerekmektedir. Bunun yanı sıra ekonomik faydalar sağlayacak bir fikrin orijinalliğinin yanında değerli olması da gerekmektedir (Runco ve Jaeger, 2012). Bu değer ekonomik fayda sağlamanın yanı sıra sosyal, kültürel, tarihi, kişisel veya sembolik olabilmektedir (Correia ve Da Silva Costa, 2014:8).

2.1. Yaratıcı Turizm

Yaratıcı turizm kavramı, ilk kez Richards ve Raymond tarafından kültür turizminin bir parçası olarak tanımlanmıştır. Buna göre yaratıcı turizm, yaratıcı yönlerini ortaya çıkarıp bunları geliştirmek isteyen turistlerin, gittiği destinasyon yerlerinin özelliklerini aktif katılım yaparak öğrenmesini sağlayan bir turizm türüdür (Richards and Raymond, 2000:18). Yani yaratıcı turizm, yörenin kültürünün yaratıcı deneyimlerle öğrenildiği, gerekirse uygulamalı seminerlerin yapıldığı ve otantik tecrübelerin kazanıldığı sürdürülebilir turizm çeşididir.

Yaratıcı turizmde turistler sanat, el sanatları, kültürel faaliyetler, açıcılık gibi yaratıcı etkinliklere yöre halkı ile birlikte katılarak oranın kendine özgü kültürü ile bağlantı kurma fırsatı bulmaktadır. Yaratıcı turizm, turistlerin yörenin tarihi ve kültürel mirasını, sanatsal etkinliklerini ve oraya özgün karakterlerini yöre halkı ile ilişkiler kurarak ve etkileşimde bulunarak öğrenmesini, deneyim kazanmasını sağlayan seyahatleri kapsamaktadır (UNESCO, 2006).

Tüm bu bilgiler ışığında yaratıcı turizmi bir destinasyon bölgesinin kendine özgü özelliklerini, tarihi ve kültürel mirasını deneyimleyerek ve yöre halkıyla ilişkiler kurarak öğrenme imkanı sağlayan seyahat olanakları olarak ifade ediliriz. Yaratıcı genel anlamda fikir alışverişlerinin yapıldığı ve becerilerin artırıldığı sinerjik bir yol gibi görülse de, gerek turistler, gerek turizmciler gerekse de yöre halkı tarafından farklı algılanabilmektedir. Buna göre yaratıcı turizm;

- ✓ Turistler için yeni ve yaratıcı destinasyonlar sunan bir araç,
- ✓ Mevcut kaynakların değerlendirilmesini sağlayan yaratıcı bir yöntem,
- ✓ Bireyin kendini keşfetmesi ve ifade etme biçimi,
- ✓ Destinasyonlarda farklı ve yaratıcı ortamlar oluşturmak için bir kaynak,
- ✓ Yörenin yeniden tasarlanması ve canlandırılması için kullanılacak stratejik bir yöntem, (Aşık, 2018).

Başka bir deyişle yaratıcı turizm, turistlerin deneyimler kazanmak için ziyaret ettiği yörenin kültürel aktivitelerine katılarak, o yörenin bir vatandaşı gibi hissederek onların yaşam biçimlerine tanıklık etmekten keyif alarak öğrenme amaçlı turizm faaliyetleridir (Zoğal ve Emekli, 2017). Yani yaratıcı turizm bireylere seyahatleri esnasında farklı konuları farklı açılardan öğrenme imkânı sunan kurs, workshop gibi aktivitelerdir.

Yaratıcı turizm turistlere bir yöreyi, tarihi ve sanat eserlerini veya bir etkinliği rehber eşliğinde gezmenin ötesinde onun parçası olmayı sunmaktadır. Yani yaratıcı turistler tarihi ve kültürel mirası sadece görmekle yetinmeyip yöresel kültürel aktivitelere bizzat katılım sağlamaktadır. Bu anlayışla yola çıkarak yöresel halı dokuma kursları, toprak çanakları yapmak, gönüllü olarak yapılan arkeoloji seyahatleri örnek verilebilir. Böylece hem kültürel mirasa yeniden anlamlar kazandırılır hem de yaratıcı turistlerin tatmin duygusu sağlanmış olur.

2.2. Kültürel Turizm ve Yaratıcı Turizm

Genel kavram olarak incelendiğinde kültür turizm ile yaratıcı turizm arasındaki farkların temelinde kültür endüstrisi ile yaratıcı endüstri arasındaki farklılıkların olduğu görülmektedir. Çünkü kültürel endüstrilerdeki üretimler büyük çaplı iken yaratıcı endüstrilerde bireysel çapta daha küçük üretimler meydana gelmektedir. Kültür endüstrisi geniş bir kültürel yapının ekonomik çevresini kapsıyor olsa da zaman içerisinde yeni ürünler, hizmetler ve pazarlama stratejileri eklenmektedir (Throsby, 2008).

Bir destinasyonun kültürel açıdan fark oluşturarak başarı sağlaması için yalnızca kültürel kaynaklar yeterli olmayacaktır. Bu noktada kültürel aktivitelere turistlerin bizzat katılımı ile deneyimlerin hep birlikte kazanıldığı yeni ve farklı alanların oluştuğu yaratıcı turizm faaliyetleri için içine girmektedir (Okumuş vd., 2012:644).

Yaratıcı turizm bölgesel kalkınmayı sağlamak amacıyla destinasyonlara farklı değerler katarak turizm aktivitelerinin sürdürülebilirliğini bozmadan ekonomik kazanç sağlamaya yönelik geliştirilmektedir. Turizmde yaratıcılık kavramı sanıldığı gibi kültür turizmine karşıt olarak değil aksine seri üretimin sebep olacağı problemlere farklı ve yaratıcı çözümler sunmak üzere ortaya çıkmıştır (Richards ve Wilson, 2006).

Kültür turizmi yaklaşımında yaratıcı turizmin avantajları şu şekilde belirtilmiştir (Richards ve Wilson (2006):

- ✓ Her yerde bulunabilecek benzer türde kültürel faaliyetlerden ziyade daha az kişinin dikkatini çeken sınırlı fakat yüksek tatmin sağlayan ürünler bulunmaktadır.
- ✓ Destinasyondaki ürünlerin yenileşmesini ve farklılaşmasını sağlayarak rekabet unsuru haline getirmektedir.
- ✓ Yaratıcı turizm bir süreç olduğu için somut kültürel aktivitelere göre daha fazla sürdürülebilir aktiviteleri kapsamaktadır.
- ✓ Yaratıcılık kavramı diğer somut kaynaklardan ziyade taşınabilir özelliktedir. Sanatsal etkinlikler çok alt yapı gerektirmeden sanal olarak başka yerlere uryanlabilmektedir.
- ✓ Yaratıcılık sadece ekonomik kazanç sağlamak değil bazı değerlerin oluşması ile ilişkilidir.

Sonuç olarak Kültürel turizm ile yaratıcı turizmi genel olarak değerlendirme yaparsak; kültürel turizm kültürel sermayenin değişmesini ifade ederken, yaratıcı turizm, turizm ağlarındaki sosyal, davranışsal ve entelektüel sermayenin şimdi ve gelecekte içinde olduğu esnek bağlantılarını ifade etmektedir (Richards ve Marques, 2012). Örneğin bir heykel sergisi, tiyatral performans ve ışık gösterileri ile birleştirilerek bilinen kültürel turizm faaliyetinin dışına çıkarak ilgi uyandırıcı ve etkileyici bir şov oluşturabilmektedir (Luka ve Luka, 2014).Buda demek oluyor ki, yaratıcı turizm eski ve yeni kültürü birlikte kapsamakta ve aktif katılımı sunarak giderek yaygınlaşmaktadır. Yaratıcı turizmde tüketimden ziyade daha fazla üretimin olması onu çekici kılmaktadır.

2.3. Yaratıcı Turizm Modeli

Bir yöreye özgü kültürel mirası yaratıcılıkla birleştirerek turistlerin dikkatini çekmeyi hedefleyen yaratıcı turizmde bir yandan yeni yaratıcı endüstriler meydana getirirken bir yandan da turizm gelirlerini artırarak ekonomik gelişmeler sağlanmaktadır.

Yaratıcı turizm modeli içerik ve bileşenleri açısından kültürel turizmden farklı yapıya sahiptir. Bu farklılardan biri yaratıcı turizmin kaynaklarının kültür turizmden farklı olmasıdır. Örneğin, kültür turizmi festivaller, güçlü bir tarihi miras, sembolik yapılar, yörenin kültürel hayatı ve coğrafyası ile ilgilenmektedir. Oysa yaratıcı turizmde odak noktasında yörenin kendine özgü gelenekleri, bireysel ilgiler ve hobiler, yöresel el sanatları yer almaktadır (Aşık, 2018).

Diğer bir fark ise yaratıcı turizm ekonomik olarak daha fazla katkı sağlamaktadır. Örneğin, kültür turizminin gelirleri müze ücretleri, organizasyon biletleri ve hediyelik eşya satışlarından ibaret olmakta iken, yaratıcı turistler bireysel seyahat ettikleri için onlardan elde edilen gelirin büyük bir kısmı yörenin ya da ülkenin ekonomisine katkı sağlamaktadır. Bunun yanı sıra ise yalnızca destinasyon bölgesinin ekonomik gelişmesi ile sınırlı kalmaz yatırımlara teşvik ederek diğer sektörlerinde gelişmesini sağlamaktadır (Aşık, 2018).

Kültür turizmi ile yaratıcı turizmin farklı yanlarının olmasına karşın yaratıcı turizm aslında kültür turizmi destinasyonlarının yaratıcılık ile gelişmesine katkı sağlamaktadır. Çünkü yaratıcı turizm başta kültür turizmi olmak üzere bütün turizm türleri ile bütünleşebilmektedir. Böylece diğer turizm türlerinin gelişmesine fırsat vererek turizmden elde edilen gelirleri de arttıracaktır.

2.4. Yaratıcı Turist Motivasyonu

Yaratıcı turizmin, bir turizm çeşidinden öte turizm faaliyetlerine getirilen yeni bir yaklaşım olarak değerlendirilmesi gerekmektedir (Richards, 2009: 84). Bu noktada turistin yaratıcı turizmden ne algıladığı, hangi aktiviteleri yaratıcı olarak değerlendirdiği incelenmelidir (Tan vd., 2014).

Yaratıcı turizmi etkileyen motivasyon unsuru, yapılan faaliyetlerden ziyade turistin kendini o faaliyeti parçası olarak görebilmesidir. Yani yaratıcı turist aslen turizm faaliyetinin ta kendisidir (Richards ve Wilson, 2007: 20).

Yaratıcı turisti asıl motive eden unsur bireyden bireye göre değişen hobi ve boş zaman aktivitelerinden oluşan deneyimlerdir. Yani yaratıcı turistin kültürel faaliyetlere gözlemden ziyade aktif olarak katılmasını ifade etmektedir (Stipanovic ve Rudan, 2014).

- ✓ Salman ve Uygur çalışmasında yaratıcı turisti şu şekilde ifade etmektedir:
- ✓ Yeni alternatif aktivite arayışında olan
- ✓ Kültür turizminin gelenekselliğinden öteye geçmek isteyen
- ✓ Yaratıcı, aktif katılımı öğrenme sağlayan aktiviteleri içeren turizm faaliyetleri arayan
- ✓ Kendini geliştirmek amacıyla yeni ve yaratıcı deneyimler kazanmak isteyen
- ✓ Yöre halkı ile etkileşim içerisinde deneyim kazanmak isteyen
- ✓ Yaratıcı turizm deneyimlerini ve edinimlerini kimliğini şekillendirmede kullanan

Yaratıcı turizm kavramı şekillenmeye başladıkça yaratıcı turistlerin kim oldukları, beklentileri, arzu ve istekleri merak uyandırmaya başlamış ve yeni araştırmalar yapılmıştır. Bu konuyla ilgili yapılan bir çalışmada yaratıcı turist tipleri şu şekilde belirlenmiştir (Pappalepore vd., 2014);

- ✓ Trendleri belirleyenler
- ✓ Havalı işler arayışında olanlar
- ✓ Bağımsız moda eleştirmeni olanlar
- ✓ Yeni kültürlerin arayışında olanlar
- ✓ Tesadüfen yaratıcı turist olanlar

Başka bir çalışmada ise yaratıcı turist tipleri şöyledir (Tan vd., 2014);

- ✓ Yenilik arayışı içinde olanlar
- ✓ Yeni bilgi ve becerileri öğrenmek isteyenler
- ✓ Öğrenme faaliyetlerinin seyahat alanlarını büyüteceğine inananlar
- ✓ Sürdürülebilir kavramının farkında olanlar
- ✓ Boş zaman aktivitesi arayışında olup rahatlama amacıyla olanlar

2.5. Yaratıcı Turizm ve Deneyim

Gelişen ve değişen dünya ile birlikte turizm sektöründeki üretim ve tüketim değerlerinin dengesi de değişmektedir. Turistler yalnızca bakmak ve görmekle yetinmeyip deneyim kazanma isteğini seçmişlerdir (Gulum, 2015).

Turistler bu deneyimi kültürel ve tarihi miras simgelerini yalnızca görerek değil bizzat kendileri de dâhil olarak ve üretim yaparak kazanmak istemektedirler. (Stipanovic ve Rudan, 2014). Örneğin tango öğrenmek isteyen bir kişinin Arjantin'e gitmesi ya da geleneksel saray mutfagını tecrübe ederek öğrenmek isteyen bir kişinin Fransa'ya gitmesi o bölgelerin kültür öğelerini sadece görmenin dışında bir parçası olarak öğrenme sürecinde bulunması yaratıcı turizmin örneklerinden olabilir (Ohridska-Olson ve Ivanov, 2010).

Richards (2009)'a göre, yaşanan deneyim kazanmak kişileri farklılaştırmaktadır. Örneğin bir dil öğrenmek, bir sanatı yapmaya çalışmak, bir el becerisi kazanmak deneyimlerini değerli kılmakta ve kendi birikimlerini aktarmayı sağlamaktadır (Ali vd., 2016).

Pine ve Gilmore (1999)' göre, deneyimlerin akılda kalıcı olması turistin katıldığı etkinlikten aldığı haz ile doğru orantılıdır. Yaratıcı turizmin temelinde aktif katılım ile öğrenmek olduğu için sadece görerek

öğrenmenin ötesinde iz bırakmakta ve deneyim kazandırma konusunda diğer faaliyetlere oranla daha etkili olmaktadır. Örneğin bir yemek kursuna katılan yaratıcı turist hem görerek, hem gördüklerini yaparak hem de o hazzı bizzat yaşayarak deneyim kazanmaktadır (Illincic, 2014: 107- 110).

Ali ve diğerlerinin (2016) yaptığı çalışmada yaratıcı turizm deneyimini turistlerin algıları ile ölçerek bir takım faktörler oluşturmışlardır. Bunlar;

- ✓ Kaçış ve tanıma; turistin günlük yaşam rutininden çıkarak yaratıcı aktiviteler sayesinde kaçabildiği yeni bir ortam oluşturmaları
- ✓ İç huzur; aktiviteler esnasında kendini özel ve güvende hissetmesi, kendisine duygu duyulduğunun farkında olarak rahat hareket edebilmesi,
- ✓ Benzersiz katılım; daha önce yaşanmamış hislerin yaşanması, yeni, farklı ve akılda kalıcı anılar deneyimlemesi,
- ✓ Etkileşim; katıldığı aktivitelerde yöre halkı ile iç içe olması, bütünleşmesi ve karşılıklı etkileşim yaşaması,
- ✓ Öğrenme; yaratıcı aktiviteler ile deneyim kazanarak ve bizzat içinde bulunarak öğrenme sağlaması
- ✓ Yaratıcı turizm bir kültürü, o kültürün içinde olarak ve gerçek inanlarla iç içe deneyim kazanarak öğrenmeyi ifade etmektedir. Örneğin bir sanatı yerinde yapmaya çalışmak, o yörenin yaşam biçimlerini anlayabilmek içi önemli olmaktadır. Bu sebeple yaratıcı turizm öğrenmenin yanı sıra yöre halkının davranışlarını ve yaşam şekillerini de anlayarak daha samimi bir etkileşim süreci sunmaktadır (Richards, 2010).

2.6. Yaratıcı Turizmin Yararları

Yaratıcı turizm genel anlamda bakıldığında sahip olduğu farklı yönleriyle kültür turizmine yeni bir soluk kazandırmaktadır. Yaratıcı turizmin süreç odaklı bir bakış açısı oluşturmaları en farklı ve önemli bir yönüdür (Gordin ve Matetskaya, 2012:57). Bilinçli yapılan yatırımlar ile birlikte gerek yöresel gerekse ulusal ekonominin büyük bir parçası haline gelerek yöreye ve yöre halkına önemli katkılar sağlayabilir. Bunlar şu şekilde sıralanabilir (Ohridska Olson ve Ivanov, 2010:14; Godbey, 2008:106; Trueman, vd., 2008.; Ooi ve Strangard Pedersen, 2010:2-324; Zenker, 2009:28).

- ✓ Yöresel gelenek, görenekler, müzikler, el sanatları, kıyafetler yeniden hayat bulabilir,
- ✓ Yöre halkı kültürel mirası ile daha çok gurur duyarak daha fazla koruyabilir,
- ✓ Eski uygarlıkların sanat eserleri gün yüzüne çıkarılabilir,
- ✓ Somut ve soyut kültürel ve tarihi mirasın korunmasının sürdürülmesi sağlanabilir,
- ✓ İstihdam sağlayıcı endüstrilerin gelişmesine katkı sağlayabilir,
- ✓ Gastronomi, hediyelik eşya, tarım vb. farklı sektörlerin gelişmesine katkı sağlayabilir,
- ✓ Destinasyon bölgesinin imaj kazanması, rekabet gücünün artması sağlanabilir,
- ✓ Yöre için yenilikçi ve yaratıcı çözümler üretilebilir,
- ✓ Turizm faaliyetlerinin sezonla sınırlı kalmadan tüm yıla yayılabilmesi,
- ✓ Gençlere girişimcilik imkânı sağlayarak özellikle kadın istihdamının artması sağlanabilir,

2.7. Yaratıcı Turizm, Bölgesel Kalkınma ve Sürdürülebilirlik

Yaratıcı turizm bir yandan kırsal bölgelerin gün yüzüne çıkmayan kültürel değerlerini ortaya çıkararak kalkınmasında bir etken olmakta iken bir yandan da metropol yerlerin herkes tarafından bilinen yaratıcı ekonomisinin pazarlanmasında farklı bakış açıları kazandıran alternatifler sunmaktadır (Bonetti vd., 2014).

İnsanların beklenti ve ihtiyaçlarının değişmesi ile birlikte kendilerini ifade etme şekilleri de gelişmektedir. Bu da yaratıcı turizm talebinde artışa sebep olmaktadır. Her şeyin çok çabuk tüketildiği günümüzde elimizde var olanlara sahip çıkarak onlara farklılıklar katarak korumak ve yaratıcılık katarak geliştirmek isteği bu talebi olumlu yönde etkilemektedir (Zoğal ve Emekli, 2017: 26).

Örneğin dans sanatını ele aldığımızda, bireyler yaratıcılıkları ile otantikliği geliştirerek birbirleriyle bağlarını güçlendirebilirler. Dans sanatını icra eden insanlar bu aktivitelerini turistlere öğretirken her zamankinden daha

iyi performans göstererek bu sanatı rutin dışına çıkararak yaratıcı bir hale getirebilmektedir. Böylece yaratıcı turizm sayesinde o kültür sıradanlıktan çıkarak daha gerçek ve canlı bir hal alabilmektedir (Daniel, 1996).

Yerel işletmelerin de içinde olduğu ve destinasyon bölgelerinin bir parçası olduğu turizm faaliyetleri sürdürülebilir kalkınmada önemli bir yere sahiptir. Turistler yaratıcı turizm kapsamında gittiklerin yörelerin yeniden değer kazanmasına, gelişmesine ve imajına katkı sağlamaktadırlar. Böylece gerek turistler gerekse yerel halk birlikte ortak zevk alabilecek aktiviteler yaparak yörenin havasını da değiştirirler. Yerel halkın da katılımı ile sürdürülebilir turizme katkı sağlanmış olmaktadır (Maitland, 2010)

Yaratıcı turizm bir yöre halkının günlük yaşam tarzlarının ve kültürel ve tarihi aktivitelerin turistler tarafından deneyimlenmesi amacıyla ortaya çıkmıştır. Bu durum kırsal ve küçük bölgelerin güçlenmesini sağlamaktadır. Bu durumda sürdürülebilirliği olumlu yönden etkilemektedir (WWF, 2001).

Yaratıcı turizm faaliyetleri yanlış stratejik planlar sonucu amacına dışına çıkarsa kısa sürede yerelin otantik havası kendini modernizme kaptıracak ve bozulmalar yaşanacaktır. Bu durum yaratıcı turizmin çekiciliğini kaybetmesine sebep olacaktır. Ancak doğru ve uygun planlamalar yapıldığı takdirde yerel yaşam dünyaya açılacak ve yöre halkının ekonomik ve sosyal alanlarda gelişmesine katkı sağlanacaktır. Bu durum yerel kültürün, yaratıcı turizm sayesinde korunmasına ve farklı bakış açıları sağlamasına ve sürdürülebilirliğin artmasına katkı sağlayacaktır (Blapp ve Mitos, 2018: 37; Karacaoğlu vd., 2016).

2.8. Yaratıcı Turizmin Gelişmesini Engelleyen Unsurlar

Yaratıcı turizmin geniş kapsamlı olması sebebiyle uygulanması ve sürdürülebilir olması noktasında ön yargılar bulunmaktadır. Buna karşın bilinçli bir stratejik planlama yapılarak yaratıcı turizmin geliştirilmesi mümkün görülmektedir. Bu noktada gerekli olan şey, yaratıcı turizm bileşenlerinin öncelikle bağımsız olarak ele alınarak değerlendirilmesidir. Daha sonra ise bu bileşenler birbirleriyle tutarlı ve uyumlu bir bütün halinde bir araya getirilmelidir. Bunun yanı sıra yaratıcı turizmin gelişmesine engel olabilecek bazı sıkıntılar meydana gelebilmektedir. Bunlara göz atacak olursak (Richard ve Wilson, 2007:28).

- ✓ Bir yöre ya da bölge yapısı, ekonomisi ve konumu sebebiyle yaratıcı turizme uygun olmayabilir. Örneğin, ulaşım problemi ya da bölgenin kötü imajı yaratıcı turizmin gelişmesine engel olabilir.
- ✓ Hedef kitlenin yanlış seçilmesi yaratıcı turizme engel olabilir. Örneğin, yıl boyunca konaklayarak yüksek harcamalar yapacak şekilde talep oluşturulmaması durumunda turizmden elde edilmesi beklenen gelirlerde beklenen artış görülmeyecektir.
- ✓ Yaratıcı ekinliklerin ve kültürel faaliyetlerin yapılabileceği mekânların yetersizliği turistler üzerinde olumsuz etki oluşturacak ve bu faaliyetlerin uygulanması noktasında sorunlar oluşturabilecektir.
- ✓ Nüfusun büyük bir kısmı yaratıcı dediğimiz mühendislik, mimarlık, tasarım, sanat, müzik vb. sınıfta yer almakta iken buna karşın yaratıcı turizme katılan oranı oldukça düşüktür. Bu durum yaratıcı turizm talebini olumsuz etkilemekte ve sonuçta yaratıcı turizmin yaygınlaşp gelişmesini engelleyebilmektedir.
- ✓ Yaratıcı turizmin çekicilik yanının uygulanabilmesi için yaratıcı ve yetenekli insanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Örneğin yaratıcılıktan çok uzakta olan çalışanların bulunduğu bir ortamda yaratıcı turizmin gelişmesi mümkün değildir. Bu sebeple istihdam edilen kişilerin yetenek ve yaratıcılık becerilerini olması oldukça önemlidir.

Bütün bu olumsuzluklar değerlendirildiğinde hepsinin doğru politikalar ve stratejik yöntemler ile giderilebilir olduğu görülmektedir. Bu noktada ilk iş olarak yaratıcı turizm bileşenleri incelenerek öncelikli olanları belirlenmeli ve dengeli bir şekilde uygulama yapılmalıdır. Bu durum turizm ve yaratıcılık faktörlerini dengeli bir halde tutarak daha olumlu veriler elde edilmesini sağlayacaktır.

3. SONUÇ

Turizm sektöründeki tüm gelişmeler gösteriyor ki, kültüre önem giderek artmakta ve bu konuda yetenekler güçlendirilerek rekabet unsuru haline getirilmekte. Kültür odaklı yaratıcılığın her gün daha fazla önem kazanması, mevcut rekabet ortamında yaratıcılığı turizmin vazgeçilmez bir unsuru haline getirmektedir. Çünkü yaratıcı turizmin, insanların değişen talep ve beklentilerine karşılık verebilen, yeni gelir ve istihdam kaynakları yaratan, kültür turizminin arz kaynaklarına bağlı olarak onları geliştirebilen özellikleri bulunmaktadır. Yaratıcı turizmin bu özellikleri sayesinde daha fazla turist çekilmekte ve sayıları giderek artmaktadır. Bunun yanı sıra insanların yeni deneyimler kazanarak kendilerini geliştirme ihtiyaçları karşılanmaktadır. Bütün bu özellikler yaratıcı turizm için çekici unsurlar oluşturmaktadır.

Yaratıcı turizm gerek üretim gerekse tüketim sürecine yeni oluşumlar sağlaması açısından önemlidir. Örneğin bir destinasyon bölgesine yaratıcı bir faaliyet eklemek yerine, yaratıcı turizmi geliştirmek için adımlar atmak o destinasyon için çok daha faydalı olacaktır. Yalnızca tarihi ve kültürel mirasın tanıtımı ile sınırlı kalmayıp yöre halkının yaşamındaki faaliyetlerde sürece dâhil edilince turistlerin yaratıcı deneyimler kazanma talebinde artışlar olacaktır. Çünkü yaratıcı turizmin esas amacı, turistlerin yöre halkı ile bütünleşmesini sağlayacak etkileşimde bulunması ve onların kültürlerini yaşayarak öğrenip tatminkâr deneyimler kazanmasını sağlamaktır.

Yaratıcı turizmin sürdürülebilir olması onun önemli bir özelliğidir. Bir yandan küçük ve yerel işletmelerde olumlu etki yaparken, diğer yandan kültürel çevre üzerinde güzel etkiler oluşturmaktadır. Bölgenin ve yörenin ekonomik faaliyetlerinin artmasında ve geliştirilmesinde olumlu etkileri bulunmaktadır. Yaratıcı iş alanlarının oluşmasına ve gelişmesine katkı bulunarak diğer sektörlerinde aktifleşmesine katkı sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

- Ali, F., Ryu, K. Ve Hussain, K.: (2016) “Influence of Experiences on Memories, Satisfaction and Behavioral Intentions: A Study of Creative Tourism”, *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 33/1, pp. 85-100.
- Aşık, N.: (2018) “Yaratıcı (Kreatif) Turizm” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, c.7 s.31
- Blapp, M. ve Mitas, O.:(2018) “Creative Tourism in Balinese Rural Communities”, *Current Issues in Tourism*, 21/11, pp. 1285-1311.
- Bonetti, E., Simoni, M. and Cercola, R.: (2014) “Creative Tourism and Cultural Heritage: A New Perspective”, In *Handbook of Research on Management of Cultural Products: ERelationship Marketing and Accessibility Perspectives*, Ed. by. Aiello, L., Hershey, IGI Global, pp. 367-395.
- Chairatana, Pun-Arj_ (2012). “Creative Tourism 2.0”, June, <http://www.trendsoutheast.org/opinion/2012/6/7/creativetourism-20>. Erişim Tarihi: 10.01.2014.
- Daniel, Y. P.: (1996) “Tourism Dance Performances Authenticity and Creativity”, *Annals of Tourism Research*, 23/4, pp.780-797.
- Gordin, V., Matetskaya, M.: (2012). “Creative Tourism in Saint Petersburg: The State Of The Art”, *Journal of Tourism Consumption and Practice*, Volume 4, No.2, s. 55-77.
- Gülüm, E.: (2015) “Yaratıcı Turizm-Halk Kültürü İlişkisi ve Yerelin Popülerleşmesi”, *Milli Folklor*, 27/105, s. 87-98.
- Illincic, M.: (2014) “Benefits of Creative Tourism-The Tourist Perspective”, *Alternative and Creative Tourism*, 99-113. (Cevrimici) 203 https://www.academia.edu/42970033/EVOLVING_GASTRONOMIC_EXPERIENCES_FROM_FOOD_TO_FOODIES_TO_FOODSCAPES?from=cover_page 5 Şubat 2020
- Karacaoğlu, S., Yolal, M. ve Birdir, K.: (2016) “Toplum Temelli Turizm Projelerinde Katılım ve Paylaşım: Misi Koyu Örneği”, *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2): 103-124.
- Luka, M., ve Luka, I.: (2014) “Riga–Developing Creative Tourism Destinations, In *Culture and Growth: Magical companions or Mutually Exclusive Counterparts?* Proceedings of the 8th Interdisciplinary Conference of the University Network of the European Capitals of Culture UNEEC Forum, Ed. By. Lundgren & O.Matiu Sibiu: Lucian Blaga University of Sibiu Press pp. 138- 168.
- Maitland, R.: (2010) “Everyday Life as a Creative Experience in Cities”, *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 4/3, s. 176-185.
- Ohridska-Olson, Rossitza (2010). “The Cultural Tourism in 2010:Trends, Destinations and Business Outlook” in *Cultural Realms: A Blog About The Business Of Cultural And Creative Tourism*, www.culturalrealms.com/2010/01/culturaltourism2010forecast.html. Erişim Tarihi: 19.01.2014.
- Ohridska-Olson, R. V., ve Ivanov, S. H.: (2010) “Creative Tourism Business Model and its Application in Bulgaria”, *Proceedings of the Black Sea Tourism Forum ‘Cultural Tourism – The Future of Bulgaria,’2010*, (Cevrimici) https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1690425 5 Şubat 2020.
- Okumuş F., Avcı, U., Kılıç I. ve Walls, A. R.: 2012) “Cultural Tourism in Turkey: A Missed Opportunity”, *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 21/6, s. 638-658.

- Pappalepore, I., Maitland, R., ve Smith, A.: (2014) "Prosuming Creative Urban Areas. Evidence From East London", *Annals of Tourism Research*, 44, pp. 227-240.
- Richards, G.: (2009) "Creative Tourism and Local Development", In: *Creative Tourism: A Global Conversation*. Ed. By. Wurzbarger, R., Pattakos, A. And Pratt, S. Santa Fe: Sunstone Press, pp. 78-90.
- Richards, G.: (2010) "Creative Tourism and Cultural Events", Paper presented at the 2nd Forum on UNESCO Creative Cities Network cheon, Republic of Korea, October, 21 (Cevrimici)https://www.researchgate.net/profile/Greg_Richards3/publication/254783790_Creative_tourism_and_cultural_events/links/55623ba908ae9963a11b496b/Creative-tourism-and-cultural-events.pdf 5 Şubat 2020.
- Richards, G. (2011). "Tourism and Creativity: The State of The Art", *Annals of Tourism Research*, 38 (4), s. 1225-1253.
- Richards, G., Marques, L.: (2012) "Exploring Creative Tourism: Editors' Introduction, *Journal of Tourism Consumption and Practice*, 4/2, pp. 1-11.
- Richards, G., Wilson, J. (2006) "Developing Creativity in Tourist Experiences: A Solution to the Serial Reproduction of Culture?", *Tourism Management*, 27/4, pp. 1209-1223.
- Richards, G., Wilson, J. (2007) "Tourism Development Trajectories: From Culture to Creativity?", In *Tourism, Creativity and Development*, Ed. By. G. Richards & J. Wilson, London: Routledge, pp. 23-56.
- Richards, G., Wilson, J. (2007). *Tourism, Creativity and Development*, London: Routledge.
- Richards, G., Wilson, J. (2008). "From Cultural Tourism to Creative Tourism", Arnhem: Atlas.
- Richards, G., Raymond, Crispin (2000). "Creative Tourism", *ATLAS News* 23, s. 16-20.
- Runco, A. , Jaeger. J. (2012) Article in *Creativity Research Journal* · January 24(1):92-96
- Simon, H.A. (1983) Discovery, invention, and development: Human creative thinking. In *Proc of National Academy of Science* 80 4569—4571
- Stipanović, C. Ve Rudan, E.: (2014) "Development Concept and Strategy for Creative Tourism of the Kvarner Destination", In Congress proceedings *Trends in Tourism and Hospitality*
- Tan, (2013) Siow-Kian, Kung, Shiann-Far ve Luh, Ding-Bang "A Model Of 'Creative Experience' in Creative Tourism", *Annals of Tourism Research*, Vol. 41, s. 153–174,
- Tan, S. K., Luh, D. B., ve Kung, S. F.: (2014) "A Taxonomy of Creative Tourists in Creative Tourism", *Tourism Management*, 42, pp. 248-259.
- Throsby D.: (2008) "The Concentric Circles Model of the Cultural Industries", *Cultural Trends*, 17/3, pp.147-164.
- UNESCO (2006). "Towards Sustainable Strategies for Creative Tourism. Discussion Report of the Planning Meeting for 2008", International Conference on Creative Tourism, Santa Fe, New Mexico, U.S.A., October 25-27, 2006.<http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001598/159811E.pdf>. Erişim Tarihi: 08.02.2014.
- WWF International: (2001) "Guidelines For Community-Based Ecotourism Development,WWFInternational"(Cevrimici)https://www.widecast.org/Resources/Docs/WWF_2001_Community_Based_Ecotourism_Develop.pdf 5 Şubat 2020.
- Zoğal, V., Emekli G. (2017) "Yaratıcı Turizme Kavramsal Ve Coğrafi Bir Yaklaşım" *Ege Coğrafya Dergisi* C. 26 , s. 1, ss. 21–34